

Academician prof. dr. Ana Aslan – 50 de ani de la nominalizare în Academia Română *

Alexandru Vlad Ciurea**

Membru de onoare al Academiei Române

Personalitatea acad. prof. dr. Ana Aslan este covârșitoare. Domnia-sa a dominat medicina românească în patologia de geriatrie și gerontologie timp de trei decenii, lăsând o moștenire extraordinară, atât faptică, fizică, prin Institutul de Geriatrie și Gerontologie din București, primul de acest profil medical din lume, prin multiplele filiale din țară, prin frecventele articole și publicații, printr-o activitate de cercetare „fără odihnă” susținută de o bază experimentală, într-o creștere continuă cu totul deosebită. Personalitatea domniei-sale nu poate fi încadrată în câteva fraze. Trebuie doar menționată la nivelul superlativ, mai ales că numele dr. Ana Aslan parcurgea întreaga lume a personalităților medicale, literare, artistice, dar și politice, pentru a găsi o rază de speranță, de simpatie, de apropiere, față de subiectul atât de greu de aprofundat, de prevenit și de tratat... senescența.

Introducere

Noțiunea de geriatrie și gerontologie

Deschizătorul acestei specialități este considerat Ilia Ilici Mecinikov (1845-1916). Domnia-sa a introdus în 1903 termenul „gerontologie” derivat din cuvintele grecești „geron”, vechi și „logos”, știință. Acest savant de origine rusă a dezvoltat conceptul de gerontologie (știința despre senescență), descriind și anumite elemente de încadrare clinică și de tratament preventiv.

Este extrem de interesant că anumite personalități au aprofundat acest termen (senescența), în mod literar sau filosofic. Astfel, dorim să le menționăm.

Acest domeniu extrem de dificil de abordat care constă în patru sindroame majore (sindromul de imobilizare, sindromul de dezechilibru, sindromul de incontinență urinară, sindromul de deficiență cognitivă) este deseori neglijat fără a se acorda importanța cuvenită.

Timpul a dovedit contrariul, întrucât media de viață a populației a crescut și, în aceste condiții, se pune problema persoanelor cu activitate, dar și patologice peste 65 de ani. Aceste persoane trebuie să fie perfect active și cu o calitate a vieții corespunzătoare, nefiind o povară pentru familie și societate.

Date de istorie – Gerontologie în România

Pionierii Geriatriei și Gerontologiei în România și probabil printre primii în Europa, au fost:

- prof. dr. Gheorghe Marinescu (1863-1938),
- prof. dr. Constantin I. Parhon (1874-1969).

Prof. Dr. Gheorghe Marinescu redactează celebra publicație „La Cellule Nerveuse” (Paris, 1909) în Editura „Librairie Félix Alcan”, prima monografie dedicată neuronului, a cărei prefață este realizată de către celebrul histopatolog Ramon Cajal (premiul Nobel în anul 1906) (Foto 1). În continuare, această personalitate, fondatorul neurologiei din România, publică mai multe monografii în domeniul complex al patologiei persoanelor în vârstă: *Problemele senescenței* (1924) și *Bătrânețea și întinerirea* (1929), aprofundând în mod deosebit tocmai problema senescenței.

*Alocuțiune susținută la manifestarea „Aniversare UNESCO. Ana Aslan – 50 de ani în Academia Română” (12 iunie 2024, Aula Academiei Române)

**Prof. M.D., PhD., MSc., Dr.h.c.Mult

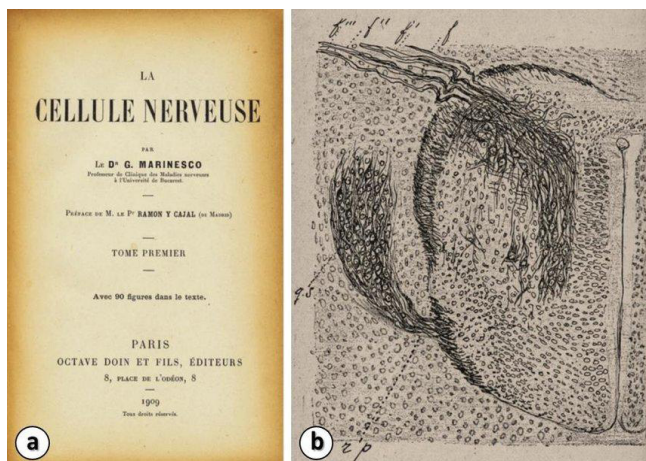

Foto 1. La Celule Nerveuse, Paris, 1909

Prof. dr. Constantin I. Parhon reușește să sintetizeze în primul tratat de Endocrinologie (1909), la Editura Cartea Românească, rămas cunoscut în întreaga lume. Ulterior, domnia-sa aprofundează problemele senescentei în monografia sa celebră: *Bătrânețea, senilitatea, psihozele vârstei de involuție, demența senilă, demența arterio-sclerotică* (1925). Această personalitate a medicinei române înființează Institutul de Endocrinologie din București (1946).

Prof. dr. Constantin I. Parhon reușește în vremurile dificile comuniste să delimiteze de endocrinologie specialitatea geriatrie și gerontologie într-un departament separat – primul Institut de Geriatrie din lume (1952), care ulterior va purta denumirea Ana Aslan (Foto 2).

Foto 2. Institutul Național de Gerontologie și Geriatrie „Ana Aslan”

Prof. dr. Constantin I. Parhon a avut înțelepciunea extraordinară să desemneze ca director al acestui institut pe dr. Ana Aslan, care,

după o scurtă perioadă ca șef endocrinolog la Universitatea din Timișoara, se reîntoarce în București și preia acest centru medical. Ulterior, acest Institut de Geriatrie și Gerontologie devine celebru în întreaga lume.

Profesor Doctor Ana Aslan – Biografie

Ana Aslan s-a născut într-o familie de origine armeană în orașul Brăila (1 ianuarie 1897), pe malurile Dunării, într-o atmosferă de cultură generală, de literatură și de armonie totală, multi-națională, întrucât, în zona respectivă, conviețuiau români, greci, turci, lipoveni, armeni etc. Orașul Brăila era recunoscut la acea perioadă ca un port de valoare strategică, de export pentru grânele din România și de aici *boom*-ul economic și cultural.

După un scurt periplu de elevă în Brăila, Ana Aslan ajunge studentă la Universitatea de Medicină din București „Carol Davila”, pe care o absolvă în 1922. Ulterior, efectuează stagiile de internat clinic în diferite specialități, apropiindu-se treptat de endocrinologie. Reușește prin concurs să ajungă în viitorul Institut de Endocrinologie, condus în acea perioadă de profesor dr. Constantin I. Parhon.

Reușește să-și termine teza de doctorat sub conducerea eminentului profesor **Daniel Danielopolu** (1884-1955). Susține teza de doctorat, la București „Cercetări asupra inervației vazomotoare la om” (1924) (Foto 3).

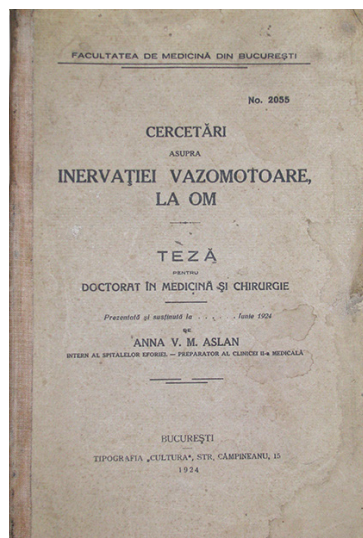

Foto 3. Teza de doctorat „Cercetări asupra inervației vazomotoare la om” (1924)

Odată având acest titlu de doctor, drumul domniei-sale spre endocrinologia academică este deschis. După o activitate în cadrul Institutului de Endocrinologie din București, este numită șef de disciplină la Universitatea nou-înființată din Timișoara, în 1950.

Desemnarea dr. Ana Aslan ca director al **Institutului de Geriatrie din București în 1952** s-a dovedit benefică pentru medicina românească în domeniul senescenței (Foto 4).

Foto 4. Primirea dr. Ana Aslan ca director al Institutului de Geriatrie din București

Din anul 1952 și până în 1986, desfășoară o activitate intensă în domeniul atât de complicat și controversat al **geriatriei și gerontologiei**. Această activitate a fost exact ca o „muncă de Sisif”, neprecupețind în niciun fel de efort, pentru descoperirea și aprofundarea tuturor secretelor modificărilor biochimice și, mai ales, problemelor terapeutice la persoanele peste 65 de ani.

Este relevantă definiția acad. Constantin Bălăceanu Stolnici în lucrarea *Antropologie și geriatrie* (1980) despre lucrările esențiale ale dr. Ana Aslan care, alături de acad. Constantin I. Parhon, avea o poziție optimistă în domeniul gerontologiei. Mai mult, realizează o nouă entitate „**gerontoprofilaxia**”, element inovator în această disciplină.

Profesor Doctor Ana Aslan

Activitatea medicală și de cercetare

Entuziasmul dr. Ana Aslan este total, căutând soluții noi de investigare, aprofundare, tratare a afecțiunilor persoanelor în vârstă.

Vom menționa cuvintele personale ale prof. dr. Ana Aslan: „Foloseam deja procaina în afecțiunile circulației periferice și în arterite. Însă posibilitatea de a o utiliza în afecțiunile reumatice mă obseda de multă vreme. I-am cerut permisiunea unui tânăr, pe care-l tratam, de a-i administra 10cc soluție procaină 1% în artera femurală. După câteva minute, bolnavul a putut îndoi piciorul. Am continuat să-i administrez procaină, iar după câteva zile a putut părăsi spitalul”, povestea prof. dr. Ana Aslan despre începuturile cercetării efectelor procainei, substanța activă din Gerovital H3 (1952).

Lucrările domniei-sale sunt multiple, dintre care menționăm: *Novocaina, factor de antiîncărunțire* (1953) și *Novocaina; factor eutrofic și întineritor în tratamentul profilactic și curativ al bătrâneții* (1954), amândouă publicate împreună cu acad. Constantin I. Parhon în Buletinul de științe al Academiei Române.

Ulterior, aprofundarea procainei ca element în afecțiunile distrofice ale senescenței duce la publicarea în Editura Academiei Republicii Populare Române a lucrării emblematică *Novocaina - factor eutrofic și întineritor* (1955). Despre procaină s-au scris multiple articole, unele chiar cu tentă de contestare: *Clinical Trial of Procaine Hydrochloride* (Hirsh I. A., 1961), *Procaine (Novocain) Treatment of Patients with Senile and Arteriosclerotic Brain Disease* (Kral V.A. et al., 1962) etc. Cu toate aceste critici, denigrări, uneori tendențioase – mai ales că Ana Aslan provenea dintr-o țară comunistă – tratamentul cu Gerovital a reprezentat o speranță, un „**anti-aging wonder**”... Certificatul de autor original este acordat în 28 iulie 1958 pentru „Preparat de procaină pentru tratamentul fenomenelor de îmbătrânire și al altor boli trofice” (Foto 5).

Foto 5. Certificat de autor original

Foto 6. Institutul de Geriatrie și Gerontologie Otopeni, 1974

Datele domniei-sale sunt adunate pe un număr important de studii pe animale, în cadrul Institutului de Geriatrie, au dovedit în mod clar prelungirea și îmbunătățirea calității vieții în 18-21% din experimente cu preparatul Gerovital.

Prof. dr. Ana Aslan a extins acest preparat, Gerovital H3, aprobat prin Ministerul Sănătății (1957), printr-un studiu extrem de minuțios la 7600 de pacienți, obținând rezultate edificatoare, care au fost publicate în revistele de specialitate, atât în țară, cât și în străinătate.

Aceste activități prodigioase de cercetare, experimentare și studiu clinic exhaustiv s-au făcut în Institutul de Geriatrie și Gerontologie, inițial din București. Ulterior, s-a deschis o nouă locație predominant terapeutică, complementară la Otopeni a Institutului de Geriatrie și Gerontologie (1974) (Foto 6).

În cea de-a doua locație prof. dr. Ana Aslan reușește, cu colectivul domniei-sale, să trateze un **număr important de personalități**, atât din țară, cât și din străinătate.

Numele domniei-sale este pe buzele și în gândul tuturor persoanelor peste 65 de ani, care au în față o speranță de calitate a vieții și de longevitate pe care această doamnă profesor din România le poate oferi. Menționăm câteva dintre aceste personalități artistice Ymma Sumak,

Salvador Dali, cinematografe Marlene Dietrich, Charlie Chaplin, politice Pablo Neruda, Aristotel Onassis, Jacqueline Kennedy, Indira Gandhi, Charles de Gaulle care au pășit pragul Institutului de Geriatrie și Gerontologie, condus de Ana Aslan, în perioada 1974-1988.

Ulterior, 11 departamente de geriatrie se dezvoltă în întreaga țară (Mamaia, Eforie Nord, Mangalia, Sinaia, Băile Felix etc), sub conducerea preceptelor și direcției de coordonare din partea Institutului de Geriatrie din București și, în mod direct, din partea prof. Ana Aslan. Mai mult, Ana Aslan împreună cu farmacist Elena Polovrageanu au realizat un produs nou, **Aslavital**, recunoscut și introdus pe scară industrială, în 1980.

Personalitatea academică a prof. Ana Aslan este completată prin fondarea „Jurnalului Român de Gerontologie și Geriatrie” (1980) (Foto 7). În această publicație internațională apare lucrarea excepțională despre Gerovital: *Tehnicile și efectele tratamentului Gerovital H3 după 34 ani de folosire*. Multiplele publicații sunt realizate prin importante articole de recunoaștere internațională.

Din nefericire, o boală necruțătoare o obligă să-și reducă activitatea științifică în ultimii ani și să ne părăsească în 1988.

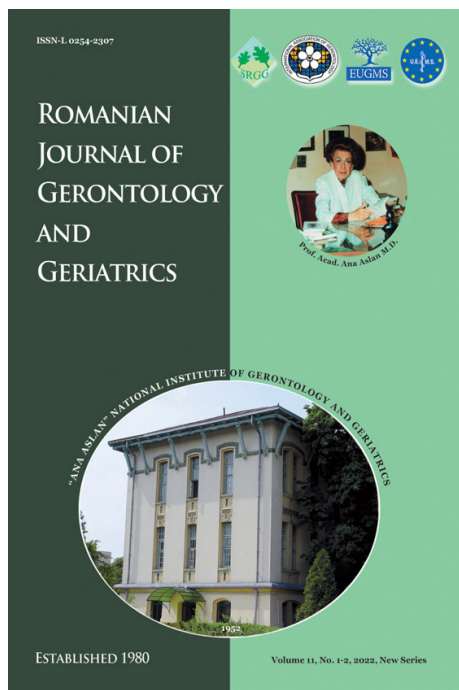

Foto 7. Jurnalul Român de Gerontologie și Geriatrie

Ana Aslan, recunoaștere internațională

Academician Ana Aslan este recunoscută în toată lumea ca un pionier în deschiderea și aprofundarea disciplinei atât de spinoase și controversate a gerontologiei. Acest pionier a fost neobosit, reușind împotriva tuturor obstacolelor să deschidă noi și noi ferestre și drumuri pentru relevarea unor tratamente și prevenire la persoanele cu peste 65 de ani. Această activitate a fost recunoscută, atât în țară, cât și în străinătate.

Domnia-sa s-a distins prin remarcabile reușite, motiv pentru care în 1974 a fost numită membru corespondent al Academiei Române. De asemenea, a primit distincțiile majore „Cavaler al Ordinului de Malta” și „Les Palmes Academiques” (Ambasada Franceză). În 1979, la Caracas (Venezuela), este decorată în mod omagial cu „Medalia Congresului de Gerontologie”.

În 1982, la Geneva, ca o supremă recunoaștere a activității științifice și terapeutice, acad. Ana Aslan primește premiul și medalia „Léon Bernard” decernate cu excepțională recunoaștere de către Organizația Mondială a Sănătății.

Ana Aslan reprezintă ambasadorul României în 80 de țări în care a fost invitată, apreciată și aplaudată. România împreună cu academician

Ana Aslan erau recunoscute în întreaga lume, ca ambasador de știință și de aprofundare a unei discipline atât de dificile, geriatria și gerontologia.

Concluzii

Este greu să sintetizezi o asemenea personalitate exhaustivă pe toate domeniile: științifice, experimentale, terapeutice și de prevenție în domeniul senescentei. În final dorim să prezentăm cuvintele celebre ale dr. Ana Aslan, care o caracterizează perfect: „Să dăm viață anilor și ani vieții”.

„Este foarte greu să convingi un om la treizeci de ani, care se prezintă bine și are în fața lui decenii de trăit, să-și ia măsuri de prevenire pentru ca bătrânețea lui să fie lungă și de calitate”.

De altfel, testamentul Anei Aslan este revelator în domeniul dur, dificil, al medicinei, la persoanele în senescentă, peste 65 de ani: „Mă gândesc la cei ce vor veni după mine în acest institut. Aș dori să le las moștenire această pasiune care m-a animat, de-a lungul existenței. Aș dori să poată păstra amintirea strădaniei mele pentru a ușura suferința bătrânilor și a le dăruia puțină speranță”.

Nouă, urmașilor, ne revine sarcina să continuăm activitatea, să deschidem noi orizonturi științifice, dar să ne ridicăm și în picioare, să o aplaudăm și să fim mândri că această țară, bătută de vânturi, poate produce asemenea personalități.

Vivat, Crescat, Floreat!

Bibliografie:

- 1 Aslan, Ana. *Antropologie și Geriatrie*. București, Editura Academiei Române, 1980.
- 2 Aslan, Ana. *Pagini din istoria gerontologiei și geriatriei românești*. București, Editura Viața Medicală Românească, 1983.
- 3 Dumitru, Mircea. *Ana Aslan: Mit și realitate*. București, Editura Medicală, 1990.
- 4 Arseni, Gh. *Neurogeriatrie: Probleme de diagnostic și tratament*. București, Editura Medicală, 1975.